

AFET SONRASI GEÇİCİ KONUT ÜRETİMİ

Nilüfer TAŞ*

ÖZET

Deprem sonrasında en temel amaç günlük yaşama kısa bir süre içinde geri dönmektir. Bu çalışmada, deprem sonrası barınma ihtiyaçlarının hangi aşamalarla karşılandığına, özellikle acil yardım dönemi ile yeniden yapılanma dönemi arasında önemli bir geçiş dönemini oluşturan rehabilitasyon dönemine ve bu dönemde barınmanın nasıl karşılandığına değinilmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için ekonomik açıdan büyük bir yük taşıyan bu dönemdeki amaç sisteminin ne olması gerektiği belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Deprem, Geçici Konut, Geçici Konut İçin Amaç Sistemi, Konut Üretimi.

ABSTRACT

TEMPORARY HOUSING PRODUCTION AFTER DISASTER

After disaster the main aim is to return back to normal life in the short time. In this study, how stages demand of housing during the postearthquake is being supplied, specially rehabilitations stage that forms an important passing stage between emergency stage and reconstruction stage, how housing is being supplied in this stage had been emphasized. What the goal system should be had been determined that housing in the rehabilitation stage which is carried an important responsibility in view of economic specially for the developing countries.

KEYWORDS: Earthquake, Temporary Housing, Goal System for Temporary Housing, House Production.

---

*Arş.Gör.Y.Mimar, Uludağ Üniversitesi, Mühendislik - Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü 16059 Görükle Bursa

1. GİRİŞ

Şüphesiz Körfez Depremi bu yüzyılın en büyük felaketlerinden biri olmuştur. Böyle bir deprem nerede olursa olsun önemli ölçüde sosyal düzenin bozulmasına ve toplum için gerekli ihtiyaçların yerine getirilmemesine neden olur.

Deprem sonrasındaki en temel amaç normal yaşama kısa süre içinde geri dönmektir. Yerine getirilmesi gereken çalışmaları üç bölümde ele alabiliriz. Bunlar;

- Acil Yardım: Tüm doğal afetlerde olduğu gibi depremlerde de vazgeçilemez temel amaç, insan hayatının kurtarılmasıdır. Deprem sonrası enkaz altından yaralı kurtarma ve ilk yardım ihtiyaçlarının karşılandığı sürecdir.
- Rehabilitasyon: Felaket anında temel ihtiyaçların karşılanmasına ve yeniden kalıcı yapılanmanın tamamlanmasına kadar ki olan süreci içermektedir.
- Yeniden Yapılanma: Bu dönem genellikle normal hayata geri dönüştür. Amaç depremzedelerin en azından deprem öncesi yaşamlarına dönmeleridir.

Acil yardım dönemi kısa bir süreyi içermektedir. Barınma ihtiyacının çadırlarla sağlandığı dönemdir. Bu acil yardım çadırlarından su, elektrik, tuvalet - banyo mutfak - yemek pişirme gibi eylemlerin karşılanması beklenmez. En temel amaç belirli bir örtü altında psikolojik olarak güvenli uyuma alanlarının oluşturulmasıdır. Genellikle depremzedeler bu çadırları hasar gören veya yıkılan evlerin yanına; komşuluk ve toplum bağlarını koparmamak, biraz da olsa kendi alanlarının kısmi olarak düzenlenmesini sağlamak amacıyla kurmaktadırlar.

Rehabilitasyon dönemi ise bir geçiş dönemidir. Genellikle bu dönem depremin özelliğine bağlı olarak 1-2 hafta olabildiği gibi aylar hatta yıllar gerektirebilir. Amaç minimum şartlarda depremzedelerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli çevresel ve sosyal yapının oluşturulmasıdır. En önemli ihtiyaç ise kalıcı konutlar tamamlanmaya kadar ki süreç içindeki barınmadır.

Genellikle geçici barınma için üç alternatif durum bulunmaktadır. Bunlar;

- Deprem bölgesi dışında geçici yerleşimler : Depremzedelerin yeniden yapılanma süreci bitimine kadar diğer yerleşim alanlarına sevk edilmesidir. Depremzedeler ya kamu binalarında ya da konaklama imkanı bulunan tesislere yerleştirilirler. Bu yaklaşım ilk

bakıldığında barınma ihtiyacını çözmüş gibi gözükse de sosyal ve ekonomik açıdan insan ilişkilerine zarar vermesi nedeniyle pek tercih edilmemektedir.

- Deprem bölgesi içinde toplu yerleşimler: Depremzedelerin deprem bölgesinin yakın çevresinde inşa edilecek olan yatakhane tipi yapılara yerleştirilmesidir. Özellikle bu yaklaşım yönetim, organizasyon ve yüksek maliyet açısından tavsiye edilebilir. Fakat toplum ve aile yapısına bağlı olarak bu tip barınma yerine tek ailelik barınmalar tercih edilmektedir.
- Üçüncü alternatif ise; depremzedelerin kendi imkanlarıyla yaptıkları ve ihtiyaçlarına göre birtakım eklerde yapabilecekleri barınaklardır.

2. GEÇİCİ KONUTLARLA İLGİLİ AMAÇLARIN BELİRLENMESİ

Deprem sonrası koşullarında uygulamak amacıyla üretilecek konutların ana niteliklerinin tanımlanmasında büyük yarar vardır. Bu bağlamda sorun sadece barınma ihtiyacı gibi gözükse de, konutların hangi yapım sistemiyle üretileceği, fonksiyonel olarak depremzedelerin temel ihtiyaçlarının minimum standartlarla yerine getirilme zorunluluğu amaçların belirlenmesinde önem kazanmaktadır.

En önemli problemlerden birisi, yüzlerce geçici konutun birkaç ay gibi kısa bir süre içinde yapılarak depremzedelerin kullanımına verilmesidir. Özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkeler için yapılacak herhangi bir yatırımın rantabl olması istenir. Bu nedenle yapılacak geçici konutların rantabl olması; kullanıcıların kalıcı konutlara yerleştirilmelerinden sonra bu konutların sökülüp, depolanabilmelerini ve tekrar gerektiğinde taşınıp, montajının yapılarak kullanılma özelliğine sahip olmasını gerektirir.

Hızlı bir üretimin temel ana koşulları şantiyede gerçekleştirilecek işlerin azalması, gerçekleştirme süresinin kısa olması, az sayıda insan gücüne ihtiyaç duyulmasıdır. Bütün bu özellikler geçici konutların önceden üretilen hazır yapı elemanlarıyla yapılmasını gerekli kılar. Hazır yapı elemanlarıyla kısa süre de yapımda etkinliğin artırılması için iyi bir şantiye organizasyonu ve yönetimi gerekmektedir. Bir ürünün oluşturulmasında ihtiyaçların belirlenmesi, yapım süreci ve süreç sonrası işletmesine kadar ki her türlü evreyi kapsar. Hızlı bir üretim içinde yapılacak işlerin birbirini takip edebilmesi, zaman kaybına neden olmadan bir araya getirilmesi gereklidir. Kısa bir sürede maksimum üretimin sağlanması içinde, yapım aşamasında özel makinelere gerek duyulmadan basit ve az sayıda araçlarla montajının yapılabilmesi, eldeki mevcut işgücünün kullanılabilmesi içinde basit yapım detayları olmalıdır. Her türlü iklim koşullarında da montaj işlemi yapılabiliridir.

Geçici konutların gerçekleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken diğer bir konuda yerleşimlerin yapılacağı bölgenin iklim koşullarıdır. İklimsel özellik konutların niteliklerini ve kullanılacak yapı malzemelerinin seçimini önemli kılmaktadır. Yapı elemanlarının sudan etkilenmemesi, ısı, ses, yangın ve su yalıtım özelliklerini taşıması gerekir. Özellikle kış aylarında ısınma ihtiyacı için oluşabilecek artçı sarsıntılarda devrilerek yangına sebebiyet verecek soba, tüpgaz vb. araçlar yerine daha ekonomik merkezi ısıtma sistemleri düşünülmelidir.

Bütün bu ekonomik ve teknik amaçların yanında dikkat edilmesi gereken diğer bir amaç ise fonksiyonel amaçtır. Üretilecek geçici konutların iç tasarımı önem kazanmaktadır. Zor şartlarda minimum ihtiyaçların karşılanabilmesi ana koşuldur. İhtiyaç özelliğine bağlı olarak çok sayıda geçici konutların yapılması istenilebilir. Çok sayıdaki bir talep yerleşim alanlarının büyüklüğünü arttıracaktır. Bu bağlamda konutların metrekarelerinin temel ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde minimumda tutulması önemlidir. Konutların minimum standart ihtiyaçlarına yanıt verecek banyo(wc, duş, lavabo), mutfak tezgahı, yaşam odasına bağlı yatma bölümünden oluşmalıdır. Farklı büyüklükteki aile ihtiyaçlarına yanıt verebilmesi için konutların iç mekan düzenlenmesi belirli bir esnekliğe sahip olmalıdır.

3. TASARIM VE UYGULAMA ALANLARI

Dünyamızda farklı bölgelerde meydana gelen depremlerden sonra bölgenin yerel özelliğine göre plastik, ahşap, metal, betonarme prefabrikte elemanlarla yapılmış pek çok geçici konut örnekleri vardır.

4. SONUÇ

Ülke koşulları da dikkate alındığında sınırlı zaman içinde belirlenen amaç sistemine bağlı olarak yapım teknolojileri önem kazanmaktadır. Daha kısa sürede, depremdeki ilk yardım çadırlarından kalite konutlara geçişlerine kadar ki süreyi daha da kısaltacak hızlı, ekonomik yeni teknolojilerin geliştirilmesi için araştırmalara devam edilmelidir.

5. KAYNAKLAR

1. LAGORİO, J. Henry, 1989, "Eartquakes", by John Wiley & Sons Ltd.,
2. SEY, Yıldız, 1999, "Urban Settlements And Natural Disasters", Edited by Emine M. Komut,
3. TAPAN, Mete, 1986, "Deprem Sonrası Yapılan Kalıcı Kırsal Konutlar Üzerine Gözlemler", Deprem Panel - Seminer Bildirileri, Yapı Endüstri Merkezi.
4. TÜMERTEKİN, Han, BİLGİN, İhsan, SAYIN, Nevzat, 1999, "Deprem Sonrası İçin Tasarım" Arredamento Mimarlık.